

Henkilökohtainen budjetti ihminen edellä

Johanna Perälä 2.5.2019

Muutos sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaympäristössä -> ajattelutavan muutos ihminen edellä

Hogeweyn dementiakylä

Minkälaisia muutostrendejä on nähtävissä?

Megatrendejä ja tulevaisuuden ilmiöitä

Eliniät pitenevät

Kaupungistuminen

Talouden reunaehdot tiukkenevat

Digitalisaatio & logistiikan kehittyminen

Genomitiedon hyödyntäminen ja geenien muokkaaminen

Yksilöllinen terveys ja hyvinvointi korostuvat

Hyperkonnektiivinen yhteiskunta

Robotisaatio

Näin megatrendit ja ilmiöt näkyvät Suomen sotessa

Suomi vanhenee: väestön ikärakenne muuttuu radikaalisti

Yhä isompi osa suomalaisista asuu kaupungeissa: tarvitaan kykyä ennakoida palvelutarpeen muutoksia eri alueilla

Huoltosuhde heikkenee: vähemmällä rahalla pitää vastedes saada enemmän tuloksia

Yksilöllinen palveluntarve korostuu samalla kun Big Data antaa aivan uusia mahdollisuuksia vastata tähän tarpeeseen

Vertaistuen ja -verkostojen merkitys kasvaa

Inhimillisen hoivan arvo nousee entisestään

Sitran selvitys

<https://www.sitra.fi/julkaisut/henkilokohtainen-budjetti-ajattelu-ja-toimintatapana/>

HEBUn toteuttaminen edellyttää ajattelu- ja toimintatavan muutosta

Tarvitaan muutosta professio-, palvelu- ja organisaatiokeskeisyydestä kohti asiakas- ja ihmiskeskeisyyttä

Muutos:

- HEBU edellyttää asiakkaalta kykyä tehdä päätöksiä itsenäisesti tai tuettuna ja lisää asiakkaan vastuuta. Asiakkaan tulee oppia ja omaksua uudenlainen rooli omien palveluidensa vertailijana ja suunnittelijana.
- HEBU edellyttää palveluiden järjestäjältä uudenlaista hankintaosaamista –ei hankita suoritteita, vaan vaikuttavuutta. Palveluiden sisältöjä ei pidä määritellä tarkasti etukäteen.
- HEBU antaa palveluntuottajille mahdollisuuden suunnitella palveluita joustavammin ja innovatiivisemmin sekä tiiviimmässä yhteistyössä asiakkaan kanssa ja haastaa kyseenalaistamaan totut toimintatavat. Lähtökohdaksi palveluille tulee asiakkaan tarve, ei järjestäjän määrittämä palvelu.

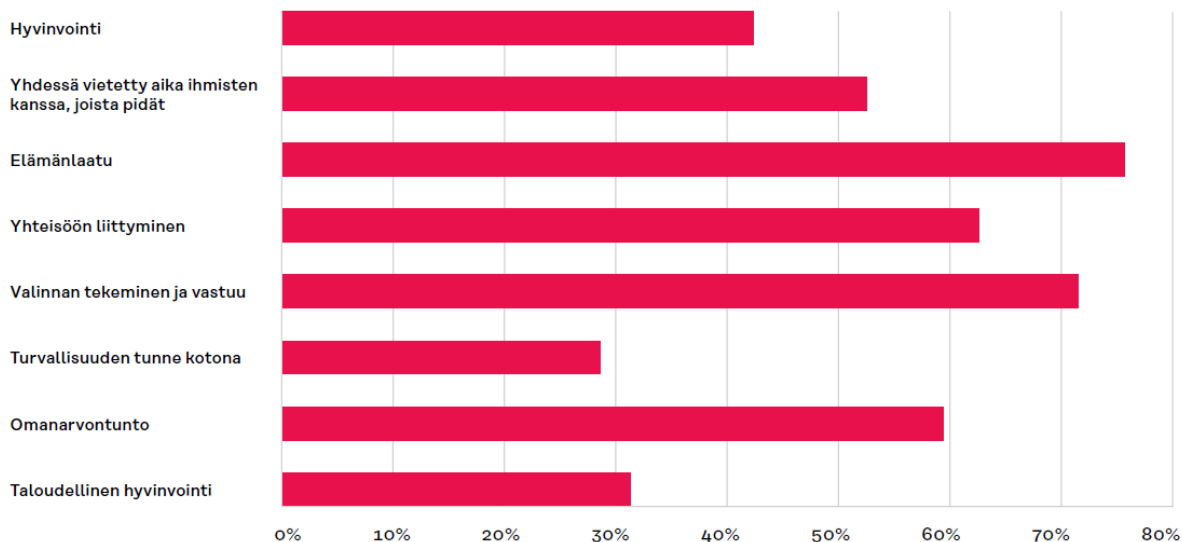
**KUVA 3. ASIAKKAAN OMAA PÄÄTÖKSENTEKOKYKYÄ VAHVISTAVA TOIMINTATAPA
EDELLYTTÄÄ UUDENLAISTA TOIMINTAA SEKÄ AMMATTILAISelta ETTÄ ASIAKKAALTA**

Muokattu lähteestä: Heini & Tiihonen (2015)

Kansainvälisiä kokemuksia HEBU:sta

KUVA 4. HENKILÖKOHTAISEN BUDJETIN TULOKSIA SKOTLANNISTA

Kuvassa osoitetaan prosentuaalinen kehitys henkilökohtaisen budjetoinnin tuomista positiivisista muutoksista ihmisen hyvinvointiin ja ihmisyhteyden/kansalaisuuteen liittyvissä arvoissa N=196. Muokattu lähteestä: Hatton, Waters, Duffy, Senker, Crosby, Poll, Tyson, O'Brien & Towell (2008)

ALANKOMAIDEN KOKEILUSSA SAAVUTETTUJA HYÖTYJÄ:

- 90 % asiakkaista ollut tyytyväisiä henkilökohtaiseen budjettiin
- On syntynyt yksilöllisiä ja luovia hoitotapoja ja menetelmiä, kuten sosiaalinen maanviljely
- Pitkäaikaisempien asiakas-ammattilainen-suhteiden rakentaminen kotihoidossa on mahdollistunut
- Perheenjäsenet ovat voineet osallistua läheistensä hoitoon, millä on ollut myös työllistävä vaikutus
- Asiakkaat voineet valita itselleen aiempaa paremmin sopivat palvelut
- Kustannukset noin 25 % alhaisemmat verrattuna perinteiseen palvelujärjestelmään

Henkilökohtaisen budjetoinnin toimintamallin käyttöönoton leviämiseksi tarvitaan

1

Palvelusetelien käytön lisäämistä ja palvelusetelien väljempää, joustavampaa ja uudenlaista määrittelyä.

2

Palveluiden järjestäjiltä uudenlaisia hankintoja, ostetaan vaikuttavuutta – ei suoritteita, sekä ennakkoluulottomuutta uusia palvelumuotoja kohtaan.

3

Palveluntuottajilta uudenlaisia ja innovatiivisia palveluita (yksilöllisiin tarpeisiin räätälöityjä).

4

Ammattilaisille johdon tuki ja luottamus sekä valtuuksia erilaisten ratkaisujen tekemiseen (mahdollistetaan myös muiden kuin perinteisten sote-palveluiden käyttö henkilökohtaisessa budjetissa). Rohkeutta siirtää valtaa ammattilaisilta asiakkaalle tai hänen omaisilleen.

5

Asiakkaille lisää tietoa henkilökohtaisesta budjetoinnista ja tukea sekä ohjausta palveluiden järjestämiseen sekä työkaluja palveluiden, asiakaskokemuksen ja palveluntuottajien vertailuun.

Henkilökohtaisen budjetoinnin toimintamallin käyttöönoton leviämiseksi tarvitaan

6

Asiakasryhmästä riippumatta tarjotaan mahdollisuutta järjestää palvelut henkilökohtaisen budjetin avulla, jos sopivaa, tarvetta vastaavaa palvelua tai palveluntuottajaa ei palveluvalikoimasta löydy.

7

Selkeää ja ennalta määriteltyä vastuunjakoja valvonnasta sekä ohjeistusta palveluntuottajien lupa- ja ilmoitusprosessiin.

8

Tietojärjestelmät tukemaan henkilökohtaista budjetointia mm. rajapinnat sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmien välille, asiakkaille mahdollisuus budjetin seurantaan, palveluntuottajille tietojärjestelmiin liittyminen helpoksi.

9

Yhteiskunnallista arvokeskustelua sekä valtakunnallista koulutusta ja tiedottamista.

Mietittäväksi

- **Voisiko tulevaisuudessa palveluseteli olla esim. kotona pärjäämisen palveluseteli, jonka tavoitteena olisi tukea ikäihmisen kotona asumista?** Palveluiden järjestäjä hankkisi lopputulosta esim. ”hyvinvoiva kotona-asuva ikäihminen”, eikä yksittäisiä suoritteita ja tarkkaan määriteltyjä palveluita. Tämä malli edellyttää järjestäjältä systemaattista palveluiden vaikutusten ja laadun toteutumisen seuranta ja valvontaa.
- **Mitä jos tulevaisuudessa olisi palveluseteli nimeltä henkilökohtainen budjetti?** Välttyttäisiin ennakkoon määrittelemästä henkilökohtaisen budjetin sisältämiä palveluita. Henkilökohtainen budjetti ei olisi siis tapa järjestää palvelut, vaan palvelu itsessään, joka sisältäisi palveluita ja asioita, joita ihminen itse määrittäisi tarvitsevänsä esim. arjesta selviytymiseen.

*Tärkeää on, ettei järjestäjä määrittele tarkkaan yksittäisten palveluiden sisältöä, vaan ennemminkin määrittelee sen mihin tarpeeseen palvelun tulee vastata. **Ei hankita suoritteita, vaan vaikuttavuutta.** Tämä myös mahdollistaisi, että palveluntuottajilla olisi mahdollisuus räätälöidä palvelut paremmin asiakkaiden tarpeita vastaaviksi ja todennäköisyys uusille, innovatiivisille palveluratkaisuille lisääntyisi.*

**HYVÄÄ
HUOMISTA,
SUOMI!**

Johanna Perälä
johanna.perala@sitra.fi
@sitrafund

SITRA